

KUULEMINEN

20.1.2023

VN/32878/2021
VN/32878/2021-MMM-20

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI ELÄINTAUTILAIN MUUTTAMISESTA (HE 286/2022 VP)

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eläintautilakia (76/2021). Esityksen pääasiallisena tavoitteena on saattaa lain 14 luvun säännökset, jotka koskevat eläintautien vuoksi valtion varoista maksettavia kustannuksia ja korvauksia, yhteensopiviksi uudistuneiden EU:n valtioneuvoston päätösten kanssa. Lisäksi lakiin tehtäisiin eräitä muita muutoksia.

Eläintautilain korvausjärjestelmään esitetyt muutokset

Hallituksen esityksessä ehdotetut muutokset

Maatalousalaa sekä kalastus- ja vesiviljelyalaa koskevat ryhmäpoikkeusasetukset tulivat voimaan 1.1.2023, ja niitä tulee soveltaa olemassa oleviin tukijärjestelmiin viimeistään 1.7.2023. Asetukset annettiin 14.12.2022 ja julkaistiin 21.12.2022 eli vasta hallituksen esityksen antamisen jälkeen. Tämän vuoksi hallituksen esitys laadittiin komission asetusten luonnosten pohjalta. Lopullisissa ryhmäpoikkeusasetuksissa muutama kohta on muuttunut luonnoksiin verrattuna. Jäljempänä tässä lausunnossa kuvataan tarkemmin kyseiset kohdat sekä tehdään ehdotus muutosten huomioon ottamiseksi.

Eläintautilain korvausjärjestelmään ehdotetaan yhtäältä sellaisia muutoksia, jotka katsotaan valtioneuvoston päätösten muuttumisesta johtuen välttämättömiksi, sekä toisaalta joitakin muutoksia, joilla täsmennettäisiin ja selkeytettäisiin säännöksiä ja helpotettaisiin niiden soveltamista. Välttämättömiksi katsottaviin muutoksiin kuuluvat etenkin laissa olevien viittausten kohdistaminen uusien ryhmäpoikkeusasetusten säännöksiin aiemman maatalousalan ryhmäpoikkeusasetuksen sekä kalastus- ja vesiviljelyalaa koskevien valtioneuvoston päätösten suuntaviivojen sijasta. Myös korvausoikeuden piiriin kuuluvien eläintautien määrittely on eräiltä osin muuttunut.

Korvausjärjestelmän tavoitteita tukevana helpotuksena ehdotetaan, että EU-säännöksiin perustuva vakavissa vaikeuksissa olevan yrityksen tukemisen kieltä koskisi vain maatalousalalla toimivia yrityksiä. Vesiviljelyalan ryhmäpoikkeusasetuksen mukaan mainittua kieltä ei sovelleta eläintautitilanteisiin.

Lain säännöksiä täsmentävinä ja selkeyttävinä muutoksina ehdotetaan, että korvausten ulkopuolelle jäävä eläinperäisten tuotteiden jalostus määriteltäisiin nykyistä tarkemmin. Valtion varoista korvattavien eläinten käyvän arvon määrittelyä täsmennettäisiin. Lisäksi säännöksiä, jotka koskevat mahdollisuutta korvata enintään kolme neljäsosaa tuotannon menetyksestä aiheutuvasta toimijan toimeentuloa merkittävästi vaikeuttavasta taloudellisesta vahingosta, täsmennettäisiin siten, että mahdollisuus koskisi maatalousyrittäjän eläkeläisissä (1280/2006) tarkoitetun maatalousyrittäjän tai yrittäjän eläkeläisissä (1272/2006) tarkoitetun yrittäjän toimeentuloa merkittävästi vaikeuttavaa vahinkoa. Tämä selkeyttäisi korvausperusteita erityisesti vesiviljely-yritysten osalta, joiden kohdalla lain kriteerien soveltaminen on ollut yritystoiminnan rakenteesta johtuen vaikeaa. Lisäksi selkeytettäisiin taloudellisesta vahingosta maksettavan korvauksen määrän arviointia.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

Hallituksen esitykseen sisältyvään 86 §:ään ehdotettavat täydennykset ja muutokset

Sen vuoksi, että hallituksen esitys on aikataulusyistä esitelty ryhmäpoikkeusasetusten ollessa vielä luonnosvaiheessa, lakiesityksen 86 §:ään ehdotetaan tehtäväksi alla esitetyt muutokset. Muutosten tarvetta perustellaan pykäläehdotuksen jälkeen.

86 §

Kustannusten ja korvausten maksamista koskevat rajoitukset

Tässä luvussa säädettyihin kustannuksiin ja korvauksiin sovelletaan maatalousalalla toimivien yritysten osalta tietyjen maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) 2022/2472 ~~maatalousalalla toimivien yritysten osalta maa- ja metsätalouden ja maaseutualueiden tietyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti ja komission asetuksen (EU) N:o 702/2014 kumoamisesta annetun komission asetuksen (EU) .../... I lukua ja 26 artiklaa.~~

Vesiviljelyalalla toimivien yritysten osalta tässä luvussa säädettyihin kustannuksiin ja korvauksiin sovelletaan kalastus- ja vesiviljelytuotteiden tuottamisen, jalostamisen ja kaupan pitämisen alalla toimiville yrityksille myönnettävien tukien tietyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) 2022/2473 ~~kalastus- ja vesiviljelytuotteiden tuottamisen, jalostamisen ja kaupan pitämisen alalla toimiville yrityksille myönnettävien tietyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti sekä komission asetuksen (EU) N:o 1388/2014 kumoamisesta annetun komission asetuksen (EU) .../... I lukua ja 42 artiklaa.~~

Tässä luvussa tarkoitettuja kustannuksia ja menetyksiä ei korvata, jos ne ovat syntyneet eläinten teurastamisessa tai perkaamisessa, eläinperäisten tuotteiden jatkojalostuksessa tai muiden tuotteiden tai rehujen valmistuksessa taikka eläinperäisten tuotteiden tai muiden tuotteiden kaupan pitämisessä tai jos ne ovat aiheutuneet:

- 1) 1 momentissa mainitun asetuksen 2 artiklan 34 kohdassa tarkoitettulle suu-
relle yritykselle; tai
- 2) yritykselle, joka ei ole noudattanut eräiden valtion tukea koskevien Euroopan unionin säännösten soveltamisesta annetun lain (300/2001) 1 §:ssä tarkoitettua tuen takaisinperintäpäätöstä.

Korvausta 83—85 §:ssä tarkoitetuista menetyksistä ei makseta maatalousalalla toimiville 1 momentissa mainitun asetuksen 2 artiklan ~~59~~ 60 kohdassa tarkoitettulle vaikeuksissa olevalle yritykselle, ellei vaikeuksiin joutuminen johdu taudinpurkauksesta.

~~Jos t~~ Tässä luvussa tarkoitettut kustannukset ja menetykset korvataan tämän luvun säännösten mukaisesti vain, jos ne ovat aiheutuneet eläintaudista, joka ~~on~~ on ~~ei ole~~ on ~~lueteltu tauti, uusi tauti tai eläinterveyssäännösten 226 artiklan mukaisesti kansallisilla toimenpiteillä vastustettava vesieläimissä esiintyvä tauti taikka joka on~~ on ~~ei ole~~ on ~~maailman eläintautijärjestön vahvistamassa eläintautien luettelossa, TSE-asetuksessa, zoonoosiasetuksessa tai zoonoosidirektiivissä,~~ ne korvataan tämän luvun säännösten mukaisesti:

- 1) ~~maatalousalalla toimivalle yritykselle vain, jos aiheutunut vahinko on vakava ja ylittää 30 prosenttia toimijan vuosituotannosta tai tulosta laskettuna edeltäneiden kolmen vuoden keskiarvona taikka edeltäneisiin viiteen vuoteen sisältyvien kolmen vuoden keskiarvona siten, että suurin ja pienin vuosituotanto tai tulo jätetään huomioimatta, ja jos kyseisen taudin riskeihin ei ole tarjolla vakuutusturvaa, joka korvaa vähintään 50 prosenttia toimijan vuosituotannosta tai tuotantoon liittyvistä tuloista;~~
- 2) ~~vesiviljelyalalla toimivalle yritykselle vain, jos kyse on uudesta taudista.~~

Korvauksen määrästä vähennetään samoista kustannuksista tai menetyksistä vakuutussopimuksen tai muun lain perusteella maksettavat korvaukset.

Perustelut 86 §:n muutosehdotuksille:

Muutokset 1 ja 2 momenttiin ovat tarpeen, sillä viittaaminen ryhmäpoikkeusasetuksiin on mahdollinen vasta nyt, kun asetukset on julkaistu. Asetusten luonnoksiin verrattuna niiden nimet ovat hieman muuttuneet. Viitattujen lukujen ja artikloiden numerointi on pysynyt samana.

Muutos 4 momenttiin on tarpeen, sillä siinä mainittu maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan määritelmäkohta 60 on siirtynyt julkaistussa asetuksessa 59 kohdaksi.

Ehdotettu muutos 5 momenttiin johtuu pääosin siitä, että julkaistun maatalouden ryhmäpoikkeusasetuksen 26 artiklan 4 kohta eroaa olennaisesti hallituksen esityksen esittelyhetkellä käytettävissä olleen viimeisimmän luonnosversion vastaavasta kohdasta. Luonnosversiossa oli säännökset mahdollisuudesta maksaa korvauksia paitsi artiklassa täsmennettyjen eläintautien (EU-lainsäädännön mukaiset luetteloidut taudit, TSE-taudit ja zoonootit sekä Maailman eläintautijärjestön eläintautiluettelon taudit) myös EU-lainsäädännössä määriteltyjen uusien tautien sekä muidenkin kuin edellä mainittujen tautien vuoksi. Mainittujen "muiden tautien" korvaamiselle oli kuitenkin tiukat lisäehdot, jotka käyvät ilmi hallituksen esitykseen sisältyvän 4 momentin 1 ja 2 kohdasta. Nämä lisäehdot kytkeytyivät luonnosversion sanamuodon mukaan myös uusiin tauteihin, vaikka oli hieman epäselvää, oliko näin kuitenkaan alun perin tarkoitettu. Julkaistuun maatalouden ryhmäpoikkeusasetukseen ei kuitenkaan sisälly mahdollisuutta "muiden tautien" korvaamiseen, ja mahdollisuudesta uusien tautien korvaamiseen säädetään asetuksessa ilman edellä tarkoitettuja lisäehtoja. Tämän vuoksi maininta "muista taudeista" sekä lisäehtoja koskevat 1 ja 2 kohta ehdotetaan poistettavaksi momentista.

Julkaistu vesiviljelyalan ryhmäpoikkeusasetus puolestaan sisältää luonnosversioon verrattuna mahdollisuuden maksaa korvauksia eläinterveyssäännösten 226 artiklassa tarkoitetuista vesieläintaudeista eli sellaisista taudeista, joiden vastustamiseen on artiklassa säädetty perusteet ja joita koskevien kansallisten toimenpiteiden toteuttamiseen jäsenvaltio on saanut oikeuden tekemänsä ilmoituksen ja komission hyväksynnän perusteella. Tämän vuoksi 5 momentissa ehdotetaan mainittaviksi kansallisilla toimenpiteillä vastustettavat vesieläimissä esiintyvät taudit.

Euroopan komissio on eläinterveyssäännösten 226 artiklan 3 kohdan nojalla hyväksynyt Suomen asettamat kansalliset rajoitukset karpin kevätviremian (SVC), kalojen tarttuvan haimakuoliotaudin (IPN), *Gyrodactylus salaris* (GS) -loistartunnan ja lohikalojen alfaviruksen (SAV) leviämisen estämiseksi (komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2021/260). Näistä taudeista muut kuin tarttuva haimakuoliotauti mainitaan Maailman eläintautijärjestön eläintautiluettelossa, jolloin valtiontuen käyttö niiden torjuntaan on ollut sallittua tähänkin asti. Käytännössä ei ole ollut tarvetta käyttää valtiontukea kyseisten tautien torjuntaan, koska tapauksia ei ole esiintynyt niillä alueilla, joilla tauteja torjutaan. Kalojen tarttuva haimakuoliotauti (genoryhmän 5 IPN-tartunnat) on voimassa olevalla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetyn tautiluokituksen mukaisesti valvottava eläintauti sisävesialueella. Tautiluokitus merkitsee, että viranomaiset eivät ryhdy eivätkä velvoita toimijaa ryhtymään taudin hävittämistoimiin, eikä toimijalla ole siten oikeutta saada valtiontukea taudin vastustamiseen. Ruokavirastolla on kuitenkin eläintautilain 35 §:n ja 83 §:n mukaan mahdollisuus määrätä tietyin edellytyksin eläimiä lopetettaviksi valvottavien eläintautien tapauksissa eläinten omistajan hakemuksesta, jolloin eläinten arvosta voidaan korvata enintään kolme neljäsosaa.

Korvausjärjestelmää koskevien muutosten vaikutukset

Muutosten jälkeen laki mahdollistaisi valtion varojen käyttämisen eläintautikustannusten korvaamiseen pääosin nykyiseen tapaan sekä hätätoimenpiteitä koskevan Euroopan unionin rahoituksen saamisen sitä koskevien säännösten mukaisesti.

Eläintautilain mukaiset korvaukset maksetaan valtion talousarvion momentilta 30.20.20 (Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta, arviomääräraha). Ehdotetuilla täsmennyksillä ja muutoksilla ei arvioida olevan vaikutusta valtion vuoden 2023 talousarvioon. Tämä johtuu paitsi muutosten vähäisyydestä myös siitä, että suuria kustannuksia ja vahinkoja aiheuttavia taudinpurkauksia, joissa täsmennyksillä ja rajauksilla olisi käytännössä merkitystä, ei esiinny vuosittain, vaan satunnaisesti. Tällaisissa tapauksissa valtion varoista maksetut korvaussummat ovat perustuneet valtion talousarvioiden mukaisen rahoituksen lisäksi tilannekohtaisesti lisätalousarvioissa päätettyyn rahoitukseen.

Myöskään lakiehdotuksen 86 §:n 5 momenttiin ehdotetulla muutoksella, joka koskee tarttuvan haimakuoliotaudin korvattavuutta, ei olisi varsinaisia taloudellisia vaikutuksia. Tautia esiintyy Suomen rannikolla, ja sitä vastustetaan ainoastaan sisävesialueella, joka on tähän asti ollut tautivapaa. Jos tauti leviäisi Suomen sisävesialueelle, on mahdollista, että valtiontukea käytettäisiin taudin hävittämiseen. Tuen käyttö olisi kuitenkin viranomaisten harkinnassa, ja harkinnassa otettaisiin huomioon torjunnan kustannukset verrattuna toimenpiteiden oletettuihin hyötyihin. Jos tuen käyttö edellyttäisi määrärahan merkittävää lisäystä, noudatettaisiin valtiontaloudellisen merkityksensä vuoksi merkittävien asioiden käsittelyyn liittyviä menettelysäännöksiä ja määräyksiä.

Myöskään lakiehdotuksen 86 §:n 5 momenttiin ehdotettuun muutokseen, jonka myötä mahdollisuus korvata maaeläimissä esiintyviä ” muita tauteja ” poistuisi, ei liity varsinaisia valtiontaloudellisia vaikutuksia sen vuoksi, että tällaisia tauteja ei ole tautiluokittelun vuoksi korvattu valtion varoista tähänkään asti.

Tuotannon keskeytyksestä maksettavia harkinnanvaraisia vahingonkorvauksia koskevien säännösten täsmentäminen olisi pidemmällä tähtäimellä omiaan jonkin verran hillitsemään valtion kustannuspaineita tilanteissa, joissa tuotannon menetykset olisivat esimerkiksi tautitapausten määrästä johtuen huomattavia.

Muut kuin korvausjärjestelmään liittyvät muutokset

Muina kuin korvausjärjestelmään liittyvinä muutoksina eläintautilakiin ehdotetaan, että rajoitusvyöhykkeiden perustamiseen liittyvät toimivaltasäännökset muotoiltaisiin uudella tavalla. Muutoksella poistettaisiin ne tulkintaongelmat, joita eläintautilain säätämisen jälkeen annetun afrikkalaista sikaruttoa koskevan komission täytäntöönpanoasetuksen vyöhykkeisiin liittyvä terminologia on aiheuttanut.

Lisäksi laissa ehdotetaan täsmennettäväksi, että vaatimukset näytteiden tutkimisesta virallisessa laboratoriossa, omavalvontalaboratoriossa tai ilmoitusvelvollisuuden piirissä olevassa laboratoriossa eivät koske näytteitä, joita tutkitaan tieteellisen tutkimuksen suorittamiseksi. Tieteellinen tutkimustoiminta, johon liittyy eläintaudin aiheuttajamikrobien tai -loisten tutkimista tai muuta käsittelyä, edellyttäisi tapauskohtaista Ruokaviraston lupaa, mutta vain silloin, kun toimintaan tautiluokituksen perusteella liittyy merkityksellinen terveys- tai ympäristöriski.

Osastopäällikkö

Minna-Mari Kaila

Lainsäädäntöneuvos

Johanna Wallius

Vastaanottajat

VN/32878/2021-MMM-20

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: